

CAPUT VIII.
DE IURE IN GENERE.

225. Homo non solus in hac terra versatur, sed natura sua, ut postea accuratius explicabimus, ad convivendum cum aliis hominibus inducitur. Quapropter indiget praesidio aliquo, quo in usu suae libertatis contra aliorum hominum incursus protegatur. Hoc praesidium vocatur *ius*.

ARTICULUS I.

IURIS DEFINITIO.

(*S. Thom. 2, 2, q. 57, a. 1. de Lugo, De iustitia et iure disp. 1. Vogler, Iuris-cultor theologus [Migne, Theologiae cursus compl. t. XV] q. 1. van Gestel, De iustitia et lege civ.² n. 7. Vermeersch, Quaestiones de iust. n. 4.*)

226. *Ius* accipitur 1. pro obiecto iustitiae seu *iusto*, i. e. *pro re, quae alteri ut sua debetur*, et quia iustitia particularis, praesertim commutativa, sola est strictiore sensu iustitia, etiam eius obiectum solum ius strictiore sensu vocatur. Latiore sensu hoc nomine etiam obiectum iustitiae legalis, virtutis religionis etc. comprehenditur;

2. pro *lege*, et quidem vel a) pro omni lege, vel b) pro collectione legum (quo sensu loquimur de iure civili, canonico etc.), vel c) strictius pro lege iuridica, quae spectat ordinem iustitiae;

3. pro *facultate legitima* seu morali aliquid agendi vel exigendi.

Significatio primo loco posita est primaria (*S. Thom. l. c. a. 1 ad 1*), ex qua duae posteriores sunt derivatae. Lex dicitur ius, quia est norma et regula iuris (iusti). Exinde autem quod alicui quidpiam ut suum competit, in eo oritur facultas moralis agendi vel exigendi. A recentioribus ius secundo sensu sumptum vocatur ius *obiectivum*, ius tertio loco positum ius *subiectivum*, quae tamen nomina non habent sufficiens fundamentum in re, quia etiam ius primo et tertio sensu est ius vere obiectivum. Melius lex vocatur ius *praecipuum*, et facultas moralis ius *dominativum* (*Suarez, De leg. l. 2, c. 14, n. 16 et c. 17*).

Ius primo loco positum (iustum) est obiectum *formale quod* iustitiae, ius tertio loco positum (facultas) est obiectum *formale propter quod* (obiectum formale cui) iustitiae (n. 139). De iure hoc ultimo sensu agit sequens thesis.

THESIS XXXVIII.

227. Ius sensu stricto acceptum recte definitur „potestas moralis in rem suam“.

St. Q. Cf. supra. Dein non agitur de stricte dicta probatione, sed potius de evolutione conceptus, quem omnes habent.

Explic. et prob. Dicitur 1. *potestas seu facultas*, ut ius distinguatur ab officio; vi huius debeo, ut illius possum agere; 2. *moralis*, ut excludatur potestas mere physica; denotat ergo potestas moralis aliquod posse in ordine spirituali, quod a lege aliqua conceditur et ab omnibus agnoscendum est; unde sequitur ius esse potestatem moraliter inviolabilem, i. e. potestatem, cui respondeat in aliis officium stricte dictum, eam agnoscendi vel non violandi; 3. *in rem suam*, quibus verbis designatur materia (obiectum) iuris. Iustitia enim suum cuique reddit. Nomine *rei* hic intellege, quidquid homini utile esse potest (etiam actionem, omissionem etc.). Porro dicitur *in rem suam*, i. e. speciali modo cum eo, qui ius habet, conexam ita, ut vi huius connexionis primario in eius utilitatem ordinetur. Nam «dicitur esse suum alicuius, quod ad ipsum ordinetur» (*S. Thom. 1, q. 21, a. 1 ad 3*). Hunc sensum omnes exprimere volunt, quando dicunt: Haec res est mea vel tua etc. Haec conexio seu necessitudo rei cum persona varia esse potest:

a) *physica*, et quidem vel a) *substantialis seu integralis*, ut inter hominem et eius vitam, corporis membra; β) *accidentalis*, ut inter hominem et eius sanitatem, scientiam;

b) *moralis*, quae intercedit inter hominem et bona externa. Haec bona externa sunt vel a) bona materialia, quae ipsi produximus vel ab aliis ut nostra accepimus; vel β) bona fama, quam actionibus nostris acquisivimus; honor, qui nostro statui et conditioni debetur; vel etiam γ) benevolentia et

amicitia aliorum, quas iure quasi precario possidemus (*de Lugo* l. c. n. 15).

Confirmatur thesis ex definitione iustitiae communiter admissa. Iustitia correspondet iuri. Iustitiae autem proprius actus est unicuique reddere, quod suum est (2, 2, q. 58, a. 11). *Ergo* ius ut facultas moralis eidem correspondens etiam pro obiecto habet id, quod aliquis aliquo modo suum vocare potest.

Ius etiam recte definiri posset: *facultas legitima aliquid ut suum exigendi, possidendi vel adhibendi.*

228. *Schol. 1.* Praedicta definitio strictissimo sensu solum competit iuri, quod respicit *iustitia commutativa*. Sicut enim haec sola strictissimo sensu est iustitia (n. 142), ita etiam solum obiectum eidem correspondens est ius propriissima acceptione. Nihilominus aliquo sensu minus proprio adaptari potest etiam iuri, quod correspondet aliis speciebus iustitiae communiter dictae, praesertim iustitiae legali et distributivae. Ius iustitiae *legalis* definiri potest: *facultas moralis communitatis perfectae a membris suis exigendi ea, quae sibi ad finem suum sunt necessaria*; ius vero iustitiae *distributivae*: *ius membrorum communitatis perfectae*, ut habita proportione non maiora iis onera imponantur, quam eorum vires ferre possunt, et de bonis communibus pro ratione meriti accipiant.

229. *Schol. 2.* Iuri semper correspondet obligatio in altero, quia est facultas moralis, quam alii agnoscere et revereri debent. Secus ius esset inutile. Quid enim prodest ius postulandi ab alio aliquid, si hic non obligatur ad reddendum? Inde sequitur ius consistere in relatione quadam, in qua sicut in aliis relationibus distingui possunt: subiectum, fundamentum (titulus), terminus. *Subiectum* est persona, quae iure praedita est. *Titulus* est illud factum, vi cuius aliqua res in utilitatem illius personae primario ordinata censi debet et vi cuius illa habet ius. *Terminus* est duplex: *personalis* et *materialis*; prior est illa persona, in qua est officium iuri correspondens, posterior est res vel materia, circa quam ius versatur. Sic si Petrus vi promissionis ius

habet accipiendi a Paulo mille aureos, Petrus est subiectum iuris, Paulus terminus personalis, mille aurei sunt terminus materialis iuris, denique promissio est titulus iuris. Terminus materialis et personalis possunt realiter coincidere. Sic homo est terminus et materialis et personalis iuris divini. — Quamvis autem ius et obligatio (officium) ei correspondens necessario inter se cohaereant et sint simul *tempore*, tamen *natura* prius est ius quam officium. Non enim propterea ego habeo ius in meam vitam, quia alter obligatur mihi non nocere in vita, sed viceversa propterea alter habet hanc obligationem, quia ego habeo ius in vitam. Ius est ratio et mensura officii correspondentis.

230. *Obi. 1.* In definitione data definiendum iterum occurrit. *Ergo* est mala. *Prob. antec.* Ius definitur facultas moralis in rem suam. *Atqui* res sua significat rem, in quam quis habet ius. *Ergo* . . .

Resp. Nego antec. Ad prob. *conc. mai. Dist. min.*: Res sua potest id significare, *conc.*, necessario id significat et in definitione hoc sensu sumitur, *nego*.

Scl. antequam cogitem de iure, quod habeo v. g. in manum meam et abstrahendo ab eodem, possum eam vocare *meam*, i. e. ordinatam a creatore primario in meam utilitatem. Hoc sensu etiam dicimus animal defendere caput suum, movere membra sua. — Haec conexio rei cum persona et ordinatio in utilitatem eiusdem est solum pars *materialis* iuris. Ex ea dein oritur *pars formalis* iuris, *scl.* facultas moralis excludendi alios ab usu rei, quae in nostram utilitatem ordinata est. Pars materialis iuris semper fundatur in aliquo facto sive libero sive naturali; pars formalis vero in aliqua lege. Potest enim ius considerari quasi conclusio ex syllogismo, cuius maior est principium: unicuique suum tribuendum est, i. e. unicuique dandum vel conservandum est, quod in ipsius utilitatem primario ordinatur (sive ex voluntate creatoris sive aliunde). *Atqui* hanc rem, v. g. manum, potest vocare suam, i. e. ordinatam in ipsius utilitatem. *Ergo* eadem ab omnibus est ei conservanda, vel, quod idem, habet ius, ut omnes eum in libero usu huius rei non impediunt. Propterea cum *de Lugo* (l. c. disp. 1, n. 5) ius dici potest consistere in praelatione morali, vi cuius hic homo praefertur moraliter aliis in usu alicuius rei propter peculiarem conexionem, quam cum eo habet, in quantum est ordinata primario in ipsius utilitatem.

Obi. 2. Pater potest filium vocare suum. *Ergo* secundum nos habet ius strictum (iustitiae commutativae) in illum.

Resp. Dist. antec.: Potest eum vocare suum, i. e. primario ordinatum in suam utilitatem, *nego*, suum, i. e. specialiter secum ut suo principio conexum, *conc. Nego cons.*

Obi. 3. Potest adesse verum ius, quin adsit meum et tuum. *Ergo* falsa definitio. *Prob. antec.* Quilibet habet ius incedendi per viam publicam, quamvis eam non possit vocare suam.

Resp. Nego antec. et cons. Ad prob. antec. Habet ius in liberum exercitium membrorum suorum, et qui eum in hoc exercitio impedit non fretus aequali vel meliore iure, ei facit iniuriam, via autem publica est in omnium usum.

ARTICULUS II.

DE FINE ET PROPRIETATIBUS IURIS.

(*Meyer, Instit. iuris nat. I, n. 440; Moralphilosophie I 459.*)

231. 1. *Finis* iuris, quod correspondet iustitiae *commutativae*, est *libertas et independentia cuiusque in suis bonis*. Id enim est finis iuris, ad quod assequendum ius est necessarium, et quod suapte natura efficit. *Atqui* ius est necessarium ad hanc libertatem et independentiam cuiusque in bonis suis assequendam, eamque natura sua efficit. *Ergo* . . . Inde intelleguntur axiomata: «Volenti non fit iniuria», et «Nemo iure suo uti cogitur». Nam finis iuris iustitiae commutativae non est coarctare libertatem in subiecto iuris, sed eam tueri. *Atqui* hic finis non obtineretur, si quilibet deberet semper uti suo iure, vel si non posset etiam aliis permittere usum rei, in quam ius habet.

2. *Finis* iuris iustitiae *legalis* est salus communitatis perfectae. Etiam communitas perfecta debet habere media necessaria, quibus se conservare et finem suum (bonum commune) attingere possit. *Atqui* haec media consistunt primario in iure, quod communitas habet, a membris suis postulandi, quae ei in suum finem sunt necessaria. Hinc intellegitur, cur illud principium: Iure suo nemo uti cogitur, non valeat de iuribus, quae correspondent iustitiae legali. Nam finis horum iurium non est libertas illius, qui illa administrat, sed bonum

societatis. Ideoque utendum illis est vel non utendum, prout postulat bonum communitatis.

3. *Finis* iuris iustitiae *distributivae* est tueri membra communitatis in suis bonis contra ipsam communitatem efficiendo, ut habita proportione non ultra vires onerentur, de bonis vero communibus accipiant pro ratione meriti sui.

Quamvis unumquodque ex praedictis iuribus habeat finem immediatum sibi proprium, tamen omnia inter se conspirant ad finem aliquem *remotum communem*, qui alius non est ac constitutio et conservatio ordinis socialis, qualis decet homines rationales in ordine ad finem eorum ultimum, efficiendo scl., ut tum membra communitatis in sua relatione mutua et in sua relatione ad communitatem, tum communitas in sua relatione ad membra conserventur in eo, quod suum vocare vel ut suum postulare possunt. «Operationes iustitiae ad servandam pacem inter homines ordinantur, per hoc quod unusquisque quiete quod suum est possidet» (C. gent. l. 3, c. 34).

Omnia iura supra dicta cum legibus et officiis sibi correspondentibus constituunt *ordinem iuridicum*.

THESIS XXXIX.

232. Ius generatim coactivum est; coactivitas tamen et a fortiori actualis cogendi possibilitas non constituit essentiam iuris; porro norma, secundum quam discernendum est, utrum ius aliquod sit coactivum necne, est necessitas coactivitatis ad bonum societatis humanae.

PARS I. Ius . . . coactivum est.

Prob. Haec pars ab omnibus admittitur. Eo enim ius spectat, ut quilibet intra societatem sit liber et independens in bonis suis, et ut ipsa societas habeat, quae ei sunt ad finem necessaria. *Atqui* spectata hominum cupiditate ius hunc finem non consequeretur sine coactivitate, i. e. sine potestate morali, adhibendi vim physicam ad extorquendum officium correspondens, si opus sit.

233. *PARS II. Coactivitas tamen non constituit essentiam iuris (contra Kantium).*

Prob. a) Si ius accipitur *pro lege*, coactivitas certe non est de essentia iuris. Lex enim est norma obligans a supe-

riore communitati imposita. Coactivitas vero legis nihil aliud est quam facultas statuendi et infligendi sanctionem (poenam) ad urgendam legem, seu potius eius observationem. b) Si nomine iuris intellegitur facultas moralis, coactivitas praesupponit ius circa aliquam rem, et solum tunc fit actualis, quando quis recusat ultro praestare id, in quod habemus ius. Si v. g. habeo ius postulandi ab alio centum aureos, non mihi licet statim ad vim physicam recurrere, sed solum tunc, quando alter ultro officio satisfacere non vult. Coactivitas ergo praesupponit ius ut quid ratione prius et illud pro fine habet. Est ergo proprietates iuris subsidiaria. Ideo possumus in iure, saltem perfecto, duo elementa distinguere: 1. ipsam facultatem moralem in aliquam rem vel praestationem, et 2. facultatem moralem adhibendi vim physicam, si opus sit et per circumstantias fieri possit. — Coactivitatem non constituere essentiam iuris etiam ex eo patet, quod vera existunt iura, quae natura sua coactioni non sunt obnoxia, v. g. ius, quod quilibet habet, ne ab aliis sine ratione malus iudicetur.

234. PARS III. A fortiori actualis cogendi possibilitas (coactivitas in actu secundo) non constituit essentiam iuris.

Prob. Hoc sequitur ex parte II. — Dein ius est potestas moralis, non physica. *Atqui* si consisteret in actuali possibilitate cogendi, aequiparandum esset potestati mere physicae. Fortiores enim numquam possent violare ius. Quis etiam neget viatorem a latrone oppressum retinere ius suum, etsi desit actualis cogendi possibilitas?

Nec opponas adesse saltem generatim coactionem *legalem*, quatenus quilibet per leges civiles protegatur. Nam a) hoc ipso admittitur possibilitatem actualem coactionis physicae non pertinere ad essentiam iuris; b) saltem sequeretur, ubi desunt eiusmodi leges civiles, hominem iuribus maxime essentialibus eo ipso destitui, quod actualis cogendi possibilitas deficiat.

235. PARS IV. Norma, secundum quam discernenda est coactivitas, est bonum societatis humanae.

Prob. Id sequitur ex dictis de fine iuris. Finis enim iuris est tueri independentiam singulorum, ita tamen, ut inter

eos consistere possit ordinata societas; quia homines natura sua ad vitam socialem ordinantur, et ipsa societas habet ius ad ea, quae sibi necessaria sunt, et quidem ius praevalens iuri singulorum. Huic fini sociali coactivitas, utpote proprietates iuris, repugnare non potest. Atqui eidem repugnaret, si pro libitu liceret ad ius urgendum coactione uti non habito respectu ad ordinem et tranquillitatem societatis.

236. Coroll. 1. Ergo coactionem adhibere intra societatem per se pertinet ad auctoritatem publicam, quae ad hunc praecipue finem necessaria esse intellegitur. Si enim cuilibet privato liceret pro libitu ad vim physicam recurrere, de ordine et securitate in societate actum esset. Hinc ne universim iura destituantur efficacia necessaria, ad providentiam divinam pertinet curare, ut generatim loquendo semper aliqua auctoritas ad tuenda iura praesto sit.

Coroll. 2. Ergo ius correspondens iustitiae *distributivae* coactioni obnoxium non est. Ordo enim et securitas publica non permittit, ut subditi, praesertim singillatim spectati, possint ad vim physicam contra auctoritatem publicam recurrere. E contrario, ut ius societatis ipsius coactioni obnoxium sit, bonum societatis postulat. Idem dic de iure iustitiae commutativae, quod in casu urgentis necessitatis, quando recursus ad auctoritatem impossibilis est, ab unoquoque — saltem generatim — per vim defendi posse securitas publica postulat.

ARTICULUS III.

NUM EXSISTAT ORDO IURIDICUS NATURALIS.

THESIS XL.

237. Admittendum est verum ius naturale independenter a quacumque lege positiva validum.

(*S. Thom. 2, 2, q. 57, a. 2; In V Eth. l. 12. Meyer, Institut. iuris nat. I, n. 549 sqq; Moralphil. I 485 sqq et fusius in opusculo: Recht, Naturrecht und positives Recht. 1901.*)

St. Q. Existere ordinem iuridicum saltem positivum omnes admittunt; plurimi vero negant existere ordinem

iuridicum naturalem. Vocatur eorum sententia *positivismus iuridicus*, qui confundi non debet cum positivismo morali (n. 61).

Ad positivismum iuridicum pertinent a) omnes illi, qui positivismo morali adhaerent; b) illi, qui civitatem vel auctoritatem civilem fontem omnium iurium esse docent, ut Hobbes, Bentham, A. Lasson, E. de Hartmann; c) illi, qui ius omne ex aliquo pacto tacito vel expresso hominum derivant, ut Rousseau; denique d) asseclae *scholae historicae*, cuius fundator fuit C. F. de Savigny, quaeque adhuc hodie in Germania patronos non paucos habet. Haec schola omne ius proprie dictum positivum esse dicit neque alium iuris fontem admittit nisi historicum. Historicum autem fontem duplicem distinguit: legem publicam et consuetudinem populi, ex quibus posteriorem priori dignitate et auctoritate praecellere docet. Illis rationis dictaminibus, quae olim nomine iuris naturalis comprehendi solebant, nullam ait per se inesse vim stricti iuris, ea non esse iuris formulas, sed tantum iuris constituendi normas et principia. Ius eo fere modo oriri et se evolvere putat, quo v. g. lingua simul cum populo oritur et se evolvit.

238. Prob. 1. Ex conceptu iuris. Ius primario significat obiectum iustitiae, i. e. iustum seu rem alteri stricte ut suam ex iustitia debitam. *Atqui* multa sunt, quae independenter a quacumque lege positiva vi solius legis naturalis ex iustitia aliis ut sua debemus. *Ergo* existit ius naturale vi solius legis naturalis validum.

Prob. min. Inter evidentissima legis naturalis praecepta est etiam hoc: suum cuique tribuendum esse, idque ex iustitia, ita ut, qui alii non tribuat, quod suum est, iustitiam violet. *Atqui* sunt multa, quae et singuli homines et ipsa societas perfecta vocare possunt sua independenter a quacumque lege positiva. Nam a) quod homo possit vitam, facultates, membra, libertatem etc. vocare sua, non provenit ex lege positiva, sed *ex sola ordinatione creatoris*, qui dedit homini haec bona, ut iis possit libere uti in suum commodum. Habemus ergo strictam obligationem iustitiae commutativae, cui in illo, erga quem habetur, essentialiter correspondet

ius. — b) Societas civilis est societas naturalis, quae ex voluntate divina existit. Deus autem non potuit velle existentiam societatis civilis, quin ei conferret media ad existentiam et finem necessaria. Porro haec media non possunt consistere nisi in iure societatis postulandi a suis membris ea, quae sibi sunt necessaria ad finem suum. Habet ergo societas hoc ius postulandi a subditis necessaria, et subditi habent obligationem correspondentem iustitiae legalis vi ipsius legis naturalis et independenter a quacumque lege positiva.

Prob. 2. Ex necessario nexu iuris cum officio. Qui habet aliquod officium, eo ipso etiam habet ius officium implendi. *Atqui* homo per legem naturalem a Deo accepit multa officia. *Ergo* etiam ab eodem accepit ius haec officia implendi. Secus Deus voluisset finem sine mediis ad eum necessariis. Possent homines sine iniuria hominem occidere, sua libertate privare vel alio modo in implendis officiis impedire.

Prob. 3. Ex necessitate iuris naturalis ut fundamenti iuris positivi. Si nullum est ius naturale, neque ius positivum existit. Nam certe auctoritas civilis, cum primam legem ferret, iam debuit habere ius praecipendi, et subditi debebant esse obligati ad oboediendum. Iam quaero: undenam accepit hoc ius? Si dicitur: ex pacto vel conventione, quaero, undenam hoc pactum habuerit suam vim? Cur teneor hoc pacto, etiam si initum supponatur? Si non admittitur principium legis naturalis: pacta servanda esse, numquam verum pactum inter homines iniri potest. Si vero dicitur illam legem habuisse vim ex consuetudine vel persuasione populi, quaero, undenam haec consuetudo vel persuasio habeat ius me obligandi. Tandem aliquando ad ius naturale deveniendum est.

Prob. 4. Ex absurdis consequentiis. Si non datur ius naturale, a) nulla lex positiva vel saltem nulla consuetudo posset esse iniusta; quod sane absurdum est. (Cf. Cicero, De leg. l. 1, c. 15 et 16.) Sunt enim multae actiones non ab extrinseco, sed ipsa natura sua iniustae, v. g. homicidium, adulterium, proditio patriae etc.; b) posset quis sine iniuria ad libitum velut brutum tractari, occidi, mutilari, si lex vel consuetudo hoc permetteret; c) nullum ius internationale esset possibile.

239. *Obi. 1.* Ius naturale est indeterminatum. *Atqui* ius indeterminatum est nullum. *Ergo*...

Resp. Dist. mai.: Est indeterminatum quoad omnia, *nego*, quoad aliqua, *conc.* Ius naturale consistit in universalibus principiis, quae in se ipsis sunt omnino clara, et ex quibus multae conclusiones facillime deducuntur. Conclusiones autem remotiores deducere et ea determinare, quae in iure naturali indeterminate continentur, est auctoritatis positivae. Sicut enim generatim lex positiva se habet ad legem naturalem, ita etiam ius positivum se habet ad ius naturale. Derivatur enim ius positivum e iure naturali tum per conclusionem tum per determinationem (n. 188).

Obi. 2. Si ius naturale esset verum ius, possent iudices civiles legitime ad illud recurrere. *Atqui* nullibi hoc licitum est. *Ergo*...

Resp. Dist. mai.: Si ius naturale esset verum ius, posset iudex supremus, qui simul est legislator, recurrere ad ius naturale, *conc.*, iudices inferiores, qui ex contractu obligantur ad iudicandum secundum leges positivas, *subdist.:* ad diiudicandam iustitiam legis positivae, *conc.*, ad eam praetermittendam, supposito quod officium iudicis exercere velint, *nego.* Etiam iudices inferiores debent respicere ad ius naturale ad diiudicandam iustitiam legis positivae. Si legem positivam iuri naturali manifeste contradicere animadvertunt, debent munus iudicis recusare. Posito autem, quod velint officio iudicis fungi, debent iudicare secundum leges positivas. Ceterum etsi iudices inferiores non possint contra legem positivam recurrere ad ius naturale, inde non sequitur ius positivum non supponere ius naturale ut suum necessarium fundamentum.

Obi. 3. Iuris finis est ordinare relationes hominum sociales. *Atqui* haec ordinatio procedit ab auctoritate civili. *Ergo* etiam ius ab eadem procedit.

Resp. Dist. mai.: Iuris finis est ordinare relationes sociales tum intra tum extra societatem civilem (v. g. familiam, relationes sociales inter individua etc.), *conc.*, solum relationes sociales in societate civili, *nego.* *Dist. min.:* Haec ordinatio procedit ab auctoritate civili quoad omnes relationes sociales, *nego*, quoad relationes sociales in civitate, *subdist.:* quatenus debet ius naturale applicare et determinare, *conc.*, quatenus totum ordinem socialem primum creare debet, *nego.*

Obi. 4. Ius est coactivum. *Atqui* ius extra societatem civilem non est coactivum. *Ergo* non existit extra societatem civilem.

Resp. Dist. mai.: Coactivitas est de essentia iuris, *nego*, est generatim proprietas iuris, *subdist.:* nomine coactivitatis intellegendo

actuale cogendi possibilitatem (coactivitatem in actu secundo), *nego*, hoc nomine intellegendo facultatem adhibendi vim physicam, quantum per circumstantias licet et fieri potest (coactivitatem in actu primo), *conc.* *Dist. min.:* Extra societatem civilem ius non est coactivum, i. e. non adest facultas adhibendi vim physicam ad tuenda iura, *nego*, non adest possibilitas actualis cogendi, *subdist.:* nulla, *nego*, generatim non sufficiens, *conc.* Potest etiam extra statum civilem quilibet sua iura vi tueri. Quod autem haec vis plerumque non sit sufficiens, nihil aliud demonstrat, nisi societatem civilem generatim esse necessariam ad tuenda efficaciter iura hominum naturalia.

ARTICULUS IV.

DE RELATIONE INTER ORDINEM IURIDICUM
ET MORALEM.

THESIS XLI.

240. Ordo iuridicus est pars universi ordinis moralis; proinde reicienda est separatio ordinis iuridici ab ordine morali, prout a Kantio statuitur.

(Meyer, Instit. iur. nat. I, n. 507. Costa-Rossetti, Philos. mor. p. 232. Moralphil. I 514.)

St. Q. *Kantius*, cui praeiverat C. Thomasius, ordinem iuridicum penitus ab ordine ethico divellit. Haec sunt praecipua capita theoriae iuris Kantianae: Duplex distinguitur ordo practicus respectu hominum: *ethicus* et *iuridicus*, qui inter se plane diversi sunt.

Differunt enim:

1. *fonte*, quia ordo iuridicus (officia iuridica) procedit a legislatione *externa*, ordo ethicus a legislatione *interna* rationis autonomae;

2. *fine*. Finis legis externae est libertas *externa*. Leges enim externae (civiles) determinant condiciones, sub quibus aequalis omnium libertas coexistere possit. Propterea ius a Kantio definitur «complexus condicionum, quae requiruntur, ut libertas unius cum aequali libertate omnium secundum universalem legem libertatis consistere possit». Finis vero legis internae est libertas *interna*, quae in eo consistit,